lis (allen zeer zeldzaam). Daar deze soorten vrij moeilijk te onderscheiden zijn volstaan we met hen te noemen.

Oedipoda coerulescens L is direct herkenbaar aan de blauwe achtervleugels met een brede zwarte dwarsband. De voorvleugels zijn lichtbruin met enige donkere dwarsbanden. Komt in zandige streken en duinen voor.

Alles bijeen is het wel een wat droge opsomming geworden, maar men moet er bij beseffen, dat met al deze namen prachtige dieren worden aangeduid, die men nog op een klein stukje van ons schone land kan vinden. Wij hopen er weer spoedig naar toe te gaan !

Zwart in de namen onzer landschappen

door H. J. Bellen, Assen.

Onder de vele duizenden namen die de bewoners van ons vaderland in de loop van de eeuwen aan wegen, akkers, oorden, enz., in onze landschappen hebben gegeven, komt men de aanduiding „zwart" nogal eens tegen. We leerden er al enkele kennen in onze schooljaren : Het Zwarte Water bij Zwolle ; Zwartsluis ; Zwartewaal in Z.H.

Ongetwijfeld zijn er wel Natura-lezers die plekken kennen als het mooie Zwarte Water in het nu „bestaatsboste" heideveld tussen Rolde en Gasselte ; de Zwarte Belt in de bosrijke oeverlanden van de Ov. Vecht bij Vilsteren ; het Zwart Ven in het Helleneinds Heike tussen Hulsel en Netersel ; 't Zwarte Poeltje in de bossen van de Hoge Peel tussen de Zuid-Willemsvaart en Heythuizen. Ik roep nu de herinnering van deze lezers te hulp om te verklaren dat deze plassen en belten niet opvallend donkerder zijn dan bijv. het Bleke Meer bij Uddel of de Witte Berg in de mooie Lommer Heide in de gemeente Arcen en Velden. Integendeel ; de gedachten gaan eerder naar zonovergoten verschieten en dan zeker ook naar de vraag : waaraan danken deze mooie plekken nu de sombere betiteling „zwart" ?

Om hierop te antwoorden bekijken we eens wat nauwkeuriger de gekleurde topografische kaart 1 : 50.000 ; dat ontheft ons vaak van het snuffelen naar details in het landschap zelf ; we kunnen nu de „zwarte" plekken in ligging, enz.., met elkaar vergelijken. Al dadelijk springt nu in 't oog : zeer veel „zwarte" plekken liggen op gemeentegrenzen; kennen we nu goed het landschap, dan kunnen we daarbij voegen: én op oude markegrenzen — die staan namelijk niet op de kaart. Zo is het Zwarte Water de grens tussen Zwoller Kerspel enerzijds en Zwolle, Hasselt en Ambt Vollenhove anderzijds ; Zwartewaal ligt op zijn eigen gemeentegrens met Heenvliet ; het Zwart Water in de Genoyer Heide op de grens tussen Venlo en Velden ; het Zwarte Water of Mijndersveen op de grens tussen Rolde en Borger ; de Zwarte Weg vormt de grens tussen Sappemeer en Zuidbroek ; de Zwarte Kade die tussen Waardenburg en Elst & Oppijnen ; overal zien

we op onze kaart dat de gele lijn, de gemeentegrens, precies over of vlak langs de „zwarte" plek gaat ; zo niet, dan hebben we zéker te maken met een markegrens.

Niet gewaagd kan men de veronderstelling noemen dat vroeger het woord zwart — of een in klank overeenkomend woord — een begrip weergaf, nauw verbonden met het begrip grens, bijv. zwet, dat nu nóg grens betekent. Dat echter de r in al onze dialecten kon wegslijten is niet aannemelijk. Maar het Nederlands kent ook nog het woord „zwoord" dat in veel onzer dialecten als zwoerd en ook als zwaard uitgesproken wordt : de afgeschrabde huid van het varken. Zeker had zwoord lang geleden wijdere betekenis ; bij onze angelsaksische taalverwanten betekent sward algemeen huid, bast ; hun swordgrass is nu nog akkeromgrenzing. Ons zwoord, afgeschrabde huid, duidde vroeger o.a. ook aan : duidelijk kenbaar gemaakte grenslijn. De Zwarte Berg, op onze O. rijksgrens bij Munsterse Veld gelegen, heet daar Schwartenberg en Schwarte is ons zwoord.

Verklaring van veel oude namen in onze landschappen is een vraagstuk van benadering, waarin landschaps- en dialectkennis, de kennis van volksgebruiken en vaak ook van de wijze waarop gehoorde klanken in schrift werden gebracht, belangrijke factoren zijn. Wanneer we nu zeggen : „zwart" in onze landschapsnamen duidt op een markant punt in de begrenzing van marken en gemeenten, dan hebben we hier de betekenis bevredigend benaderd.

Korte mededelingen.

Lachsterns.

De 28ste Juni kwam een kinderloos (?) lachsternpaartje de visdiefjes van de Geestmer Ambacht (Koedijk) gezelschap houden. Hoewel dit gezelschap door de visdiefjes nu niet bepaald op prijs gesteld werd, bleven ze. Het paartje viste daar van 28 Juni tot 15 Augustus boven vrij smalle slootjes die bijna dichtgegroeid waren met diverse fonteinkruiden, hoornblad en het stijve waterranonkeltje, zodat er geen visje in kon leven.

Steeds zagen we de lachsterns met dikke zwarte propjes tevoorschijn komen. Het waren larven van spinnende waterkevers, welke zich uit het water werkten om zich in de slootkant te verpoppen.

Alkmaar, GERRIT DE BEURS.

Tussen Huygen- en Galgendijk.

In de Noordhollandse kleipolders is maar weinig natuurschoon te vinden, maar tussen de Schermer en de Heer Hugowaard ligt toch een plekje dat het bekijken wel waard is. Daar heeft de ringvaart een brede rietboord waarin forse riet-orchideeën groeien en waar verspreid werkelijk reuzenexemplaren van de welriekende nachtorchis pronken. Maar er groeit nog een andere plant tussen poelruit en valeriaan. Een ware reus, de vrij zeldzame moerasdistel. Er is dit jaar één knaap bij, die 2,40 m hoog is !

Alkmaar, GERRIT DE BEURS.